

Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского
Серия "Филология. Социальные коммуникации". Том 24 (63). 2011 г. №4. Часть 1. С.367-370.

УДК 070.48 – 053 (477.64-2)

ТИПОЛОГІЧНІ ОЗНАКИ ДИТЯЧИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ ЗАПОРІЖЖЯ

Романюк Н.В.

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, Україна

У статті розглядаються основні типологічні ознаки дитячих періодичних видань Запоріжжя. Звертається увага на читацьку адресність, цільове призначення, тематичне наповнення, жанрові особливості текстів дитячої періодики.

Ключові слова: *преса для дітей, журнал, газета, тематичне наповнення видання, жанри.*

Питання типології друкованих дитячих видань були в центрі уваги багатьох науковців. Так, С. Антонова аналізує дефініції поняття «дитяча література», «література для дітей», окреслює види видань для дітей, в основі класифікації яких лежать матеріальна конструкція, цільове призначення, характер інформації [5]. Е. Огар досліджувала етапи підготовки дитячої літератури від появи концепції видання до його відправлення у видавництво, а також вивчала читацьку аудиторію, типологію творів дитячої літератури, вказала на основні частини роботи редактора над виданням [4]. Т. Давидченко окреслила жанрово-тематичний аспект дитячої літератури та структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України. Здійснила теоретико-типологічний аналіз преси для дітей, створила класифікаційну схему цього аналізу, визначивши місце кожного типу газети та журналу для дітей в системі класифікаційної схеми мас-медіа [2, с. 3].

Отже, *актуальність* роботи визначається підвищеною увагою до журналістики для дітей як важливого складника системи засобів масової інформації. Завдяки їй відбувається передача життєво необхідної інформації від старшого покоління до молодшого. Дитяча періодика є дуже зручною формою донесення необхідних текстів, важливих у становленні світогляду дитини.

Мета статті – аналіз основних типологічних ознак дитячої періодики Запоріжжя.

Завдання дослідження: з'ясувати типологічні особливості дитячих періодичних видань; окреслити специфіку змістового наповнення дитячих журналів і газет; охарактеризувати рубрикацію видань.

На жаль, на сьогодні немає загальноприйнятої дефініції терміна «дитяча періодика». Вживаються словосполучення «дитяче видання» та «дитяча література». Виходячи з базового тлумачення поняття «видання», яке подано в ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення», термін «дитяче видання» можна трактувати як виготовлене поліграфічним або іншим способом видання твору дитячої літератури на паперових та непаперових носіях. Під дитячою періодикою

розуміємо сукупність дитячих видань, що виходять через певні проміжки часу, мають постійну щорічну кількість однотипно оформлених випусків, які не повторюються за змістом.

Названий стандарт подає класифікацію видань за різними показниками (цільовим призначенням, знаковою природою інформації, матеріальною конструкцією тощо), однак видання для дітей окремо тут не розглядається. О. Акопов наголошує на тому, що цільове призначення найбільш універсально характеризує сутність видання, його призначення, окреслює читацьку аудиторію [1, с. 27].

Дитячі видання виділяються в самостійний комплекс саме за цільовим призначенням. Т. Давидченко стверджує, що типи дитячих видань за цільовим призначенням склалися поступово в процесі розвитку держави, суспільства та за мірою диференціації всієї системи преси. До теперішнього часу сформувалася сукупність різних типів газет і журналів для дітей за цільовим призначенням. Дослідниця виділяє серед дитячої періодики таких п'ять основних види: пізнавальні, розважальні, навчальні, художні, наукові. Такий поділ ґрунтується на виховних засадах та симбіозі трьох основних педагогічних функцій (виховна, навчальна, розвиваюча), що їх має виконувати дитяча періодика, а також на зацікавленні дітей у задоволенні тією чи тією інформацією [3].

Об'єктом нашого дослідження стали дитячі видання, що виходять друком у Запоріжжі. Це журнали «Кешкины кроссворды», «БЭМС» і газета «Клякса». Часопис «Кешкины кроссворды» видається з 2005 року. Виходить один раз на місяць з форматом А5 та обсягом 48 сторінок. Перший номер журналу «БЭМС» датується 2006 роком. У світ виходить двічі на місяць. Газета-журнал для школярів України «Клякса» друкується з 1997 року. Її періодичність – 2 рази на місяць. Обсяг – 28 сторінок, формат – А4.

Дитячі періодичні видання повинні бути розраховані на конкретну вікову категорію юних читачів і виконувати комплекс цільових настанов пізнавального, навчального й художнього характеру. Це зумовлено тим, що, залежно від віку, у дитини змінюється коло інтересів, розширюються можливості сприйняття більшої кількості інформації.

ГСТУ 29.6-2002. «Видання для дітей. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги» так класифікує дитячі видання:

I група – видання для дітей віком до 5 років включно;

II група – видання для дітей віком від 6 до 10 років включно;

III група – видання для дітей віком від 11 до 14 років включно;

IV група – видання для підлітків від 15 до 18 років включно.

На жаль, жодне із видань не дотримується цих вікових критеріїв поділу. Так, журнал «Кешкины кроссворды» розрахований на дітей віком від 5 до 12 років, а «БЭМС» – журнал для тінейджерів, однак читацька аудиторія тут не окреслена. Читацьку адресність всеукраїнської газети «Клякса» становлять школярі від 8 до 15 років та їхні батьки.

На сучасному ринку періодики для дітей чимало видань розважального характеру: діти люблять розважатися й читати про розваги. Досліджувані нами журнальні видання «Кешкины кроссворды» і «БЭМС!» позиціонують себе як

розважальні, а газета «Клякса» відноситься до пізнавально-навчального виду. Про змістове наповнення виділених видань говорить їх назва. Так, наприклад, назва «БЭМС!» – це аббревіатура слів Бум Ерудиції, Музики і Сміху.

Основними умовами реалізації цільового призначення дитячого журналу є розмаїтість жанрової палітри видання та доступність її змістового наповнення. Рівень сприйняття того чи іншого текстового матеріалу залежить від тематики та обраного жанру. Редакції аналізованих видань докладають багато зусиль, щоб залучити дітей і підлітків до читання. Таким засобом атракції є гра, кросворди, ребуси, шаради, всілякі лабіринти й комікси, без чого уявити собі дитяче видання практично неможливо. На сторінках аналізованих журналів і газети подаються цікаві завдання, вікторини, тести. Важливим моментом є також залучення читачів до співпраці: друкування на сторінках часописів дитячих творів, зокрема віршів, розповідей, фотографій, листів.

Тематика рубрик часопису «БЭМС» надзвичайно різноманітна: «Музтусовка», яка включає інтерв'ю із зірками естради; «Ералаш» – головоломки, математичні задачки на логічне мислення; «Соображай-ка!» – тести для веселих та кмітливих на логічне мислення, кросворди; «Зоопарк» – різні цікаві розповіді про домашніх улюбленців, які надсилають до редакції саме читачі журналу, «Звериная вікторина» – подаються запитання про певну тваринку і потрібно вибрати правильний варіант; «I LOVE YOU» – вірші про кохання від читачів, «Х-файл» – цікаві розповіді для загального розвитку, як, наприклад, «Секреты башмаков».

На сторінках журналу «Кешкины кроссворды» дітям пропонують розгадувати кросворди, ребуси, головоломки, шаради, а також вивчати англійську мову зі спеціалістом навчального центру. Пізнавальні рубрики: «Очумелые ручки», «Литературная минутка», «Ребятам о зверятах», «Интересности».

Газета «Клякса» теж пропонує своїм читачам цікаві рубрики, які повторюються з номера в номер. Наявні тут і журналістські матеріали навчально-пізнавального змісту, і тексти маленьких читачів. Наприклад, у рубриці «Увлекательно и познавательно» автори розповідають про популярні види сучасних танців (№ 8), про речі, які вже застаріли: дискети, ламповий телевізор, друкарську машинку, платівки тощо (№ 23), про британських котів (№ 19). Не менш цікавою є рубрика «Спрашивали? Отвечаем». Тут можна знайти відповіді на такі питання: історія боксу та боксерських «рукавичок» (№ 23), історія м'яча (№ 21), хто такі готи? (№ 8), про еволюцію гітари (№ 19), кіберпанк – хто він? (№ 9). Це прозові тексти науково-популярного стилю.

Дитячі видання своїми публікаціями розвивають у юних читачів естетичні смаки, знайомлять їх з учасниками телевізійних шоу. Наприклад, газета «Клякса» розміщує матеріал про найкращих танцюристів проекту «Танцюють усі», про відомих акторів кіно, а в журналі «Б Э М С» подаються інтерв'ю із зірками шоу-бізнесу.

Ще один елемент змістового наповнення дитячих видань – це різноманітні поради, консультації від дитячих психологів, лікарів, а також тести у рубриці «Проверь себя» (газета «Клякса»). Видання допомагають підліткам вирішувати проблеми морально-етичного змісту. Наприклад, у газеті «Клякса» це рубрика «Взрослым вход воспрещен», де юним читачам відповідають на такі питання: як

признатися в коханні, що таке справжня дружба, чи буває жіноча дружба та що таке життя в он-лайн, а також рубрика «Надо посоветоваться», яку складають листи саме читачів. Вони шукають поради, бо в них проблеми з батьками, посварилися з коханими, не знають, як допомогти другові, повернути дружбу, кохання.

Наступною типологічною ознакою дитячих періодичних видань Запоріжжя є наявність глянцевого постерів із зображенням відомих акторів, співаків.

Висновки. Таким чином, у дитячих виданнях, поряд із творами навчально-пізнавальної літератури, наявний широкий вибір ігрових завдань, ребусів, кросвордів, лабіринтів, що робить дозвілля і виховання дитини максимально заповненим та корисним. На жаль, обсяги статті не дозволяють розглянути систему верстки дитячих видань та видавничі засоби атракції.

Список літератури

1. Акопов А.И. Методика типологического исследования периодических изданий (на примере специальных журналов) / А.И. Акопов. – Иркутск: Изд.-во Иркутского университета, 1985. – 95 с.
2. Давидченко Т. Структурно-функціональні особливості преси для дітей періоду незалежності України [Електронний ресурс] / Т. Давидченко. – Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net>
3. Давидченко Т. Типологічна класифікація дитячих періодичних видань в Україні [Електронний ресурс] / Т. Давидченко. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2316>
4. Огар Е. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки: [навч. пос. для студ. вищ. навч. закл.] / Е. Огар. – Українська академія друкарства. – Львів: Аз-Арт, 2002. – 160 с.
5. Редакторская подготовка изданий: [учебник] [Электронный ресурс] / С. Антонова, В. Васильев, И. Жарков и др. – М.: Издательство МГУП, 2002. – 468 с. – Режим доступу: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook082/01/>

Романюк Н.В. Типологические признаки детских изданий Запорожья // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т.24 (63). – №4. Часть 1. – С.367-370.

В статье рассматриваются основные типологические признаки детских изданий Запорожья. Обращается внимание на читательский адрес, целевое назначение, тематическое наполнение, жанровые особенности текстов детской периодики.

Ключевые слова: *пресса для детей, журнал, газета, тематическое наполнение издания, жанры.*

Romanyuk N. V. Typological features of Zaporizhzhian children's periodicals // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communicatios». – 2011. – V.24 (63). – №4. Part 1. – P.367-370.

The article discusses the basic typological features of children's periodicals of Zaporizhzhya. The attention is paid to relationship with reader, purpose, thematic content, genre features of texts of children's periodicals.

Key words: *press for kids for children, magazine, newspaper, thematic filling of the media, genres.*

Поступила до редакції 27.07.2011 р.